

Mersin'in UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde Yer Alan Somut Kültürel Miras Değerlerine Yönelik Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi¹

Cemile YÜCEL², Sevda BİRDİR³

ÖZ: Çalışmanın amacı, Mersin'de yaşayan yerel halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan Somut Kültürel Miras Değerlerine yönelik algı ve tutumlarının belirlenmesidir. Veriler anket aracılığı ile toplanmıştır. Anket, kolayda örnekleme yöntemi ile uygulanmıştır. Toplamda, 417 anket değerlendirmeye alınmış ve veriler analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda yerel halkın somut kültürel miraslara yönelik algıları ile cinsiyetleri, medeni durumları, yaşları, eğitim durumları ve meslekleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bununla birlikte, yerel halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan Somut Kültürel Miraslara yönelik olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Somut Kültürel Miras, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi, Algı, Tutum, Mersin

JEL Kodu: R10, Z10

Determination Of Local People's Perceptions And Attitudes Towards The Tangible Cultural Heritage Values in Mersin's UNESCO Provisional List Of World Heritage

ABSTRACT: The aim of the study is to determine the perceptions and attitudes of the local people living in Mersin towards the Tangible Cultural Heritage Values in the UNESCO World Heritage Tentative List. The data were collected by means of a questionnaire. The questionnaire was applied with the convenience sampling method. In total, 417 questionnaires were evaluated and the data analyzed. As a result of the study, a significant difference was determined between the perceptions of the local people towards tangible cultural heritage and their gender, marital status, age, educational status and occupation. However, it has been determined that the local people have a positive attitude towards Tangible Cultural Heritage in the UNESCO World Heritage Tentative List.

Keywords: Tangible Cultural Heritage, UNESCO World Heritage Tentative List, Perception, Attitude, Mersin

JEL Code: R10, Z10

¹ Bu çalışma Cemile Yücel'in Yüksek lisans tezinin bir bölümünden türetilmiştir. Bu çalışmanın Etik Kurul Onayı, 30/11/2021 tarih ve 192 sayılı karar ile Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

² Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin Üniversitesi. Mersin/Türkiye.

E-mail: yucecile@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2500-3609

³ Turizm Fakültesi. Turizm Rehberliği. Mersin Üniversitesi. Mersin/Türkiye.

E-mail: birdirss@mersin.edu.tr

ORCID: 0000-0002-1568-5837

1. Giriş

İkinci Dünya Savaşı, kültürel mirasın korunmasına ilişkin çabaların yeni bir dönemece girmesine öncü olmuştur. Savaş bittikten sonra savaşın enkazı altında kalan tarihin yeniden insanlık tarihine kazandırılması amacıyla başlatılan girişimler, kültürel miras hakkında yapıcı ve düzenleyici çalışmalara zemin hazırlamıştır (Ekinci, 2003: 236). Bu amaca yönelik uluslararası platformda birçok resmi/özel kurum ve kuruluş ile sivil toplum örgütünün etkin faaliyetler gösterdiği görülmüştür. Bu anlamda Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ve Avrupa Konseyi'nin (COE) uluslararası örgütler arasında öncü kuruluşlar olarak faaliyet gösterdiği görülmektedir. UNESCO meclisinde imzalanan 1972 tarihli, 'Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme' ile dünya mirası kavramı literatüre kazandırılmış ve dünya mirası sayılacak alanları içeren Dünya Miras Listesi'nin hazırlanması gereklilik olarak görülmüştür. Sözleşme ile Dünya Miras Listesi'ni hazırlama görevini yürütmek amacıyla UNESCO bünyesinde Dünya Miras Merkezi kurulmuştur (Emre, 2017: 324). Sözleşmeye taraf devletlerden gelecek adaylık dosyalarının farklı metotlarla hazırlanmasına yönelik rehberlik yapma görevi Dünya Miras Merkezi'ne verilmiştir (Ürün, 2016: 27). Dünya mirası sayılacak varlıkların tespiti ile Dünya Miras Listesi'nin oluşturulması ve listede bulunan alanların korunması sürecinin takibini sağlamak üzere Dünya Mirası Komitesi kurulmuştur. Dünya Mirası Komitesinin çalışmalarında kullanması amacıyla yönelik ise Dünya Miras Fonu oluşturulmuştur (Emre, 2017: 325; Cuccia, Rizzo, 2016: 494).

Dünya nezdinde ülkelerin Miras Listesi'nde yer alan varlıklarının sayısı ile kültür ve turizm alanındaki prestijleri arasında pozitif yönlü bir bağlantı olduğu düşünülmekte ve bu sebeple Dünya Mirası Listesi'ne dahil olmak ülkeler adına ciddi bir rekabet olarak görülmektedir (Akpınar, 2007: 82). Buradan hareketle, dünya mirası olan ve olmaya aday miras varlıklarımızın öncelikle yerelde ve daha sonra ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığının artırılması, gelecek nesillere aktarılması amacıyla miras bilincin artırılarak korunmasının sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, Mersin'in dünya mirası olmaya aday miras varlıklarının gelecek nesillere taşınması ve bu nedenle korunmasında önemli bir misyonu bulunan yerel halkın Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan somut kültürel miras değerlerine yönelik algı ve tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Literatürde Mersin'in sahip olduğu dünya mirası varlıklarına yönelik çok az çalışmanın olması, bu konu özelinde ise, hiç çalışma olmaması çalışmanın alana katkı sağlaması açısından önemli olduğunu göstermektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Somut Kültürel Miras

'Somut kültürel miras' terimi, UNESCO'nun kültür varlıklarının korunması için yürüttüğü programlar sırasında doğmuştur. Vecco (2010: 323), 1970'lerin ortalarından itibaren, bir değer kazanarak korunması gereken insan eylemlerinin somut veya soyut ifadelerinin tüm belgelerde kodlanması amacıyla uluslararası alanda genel kriterleri tanımlama girişiminde belgeler hazırlandığına işaret etmektedir. Terim Türkiye'nin 1983 yılında taraf olduğu "Doğal ve Kültürel Dünya Mirasının Korunması Sözleşmesi" (1972) ile ortaya çıkmıştır. UNESCO, 1972 yılında Doğal ve Kültürel Mirasının Korunması Sözleşmesi (Dünya Mirası Sözleşmesi) ile miras kavramını günümüzdeki anlamına taşımıştır. UNESCO'ya (1972) göre somut kültürel miras, anıtlar, yapı grupları ve sit alanlarını içermektedir (Çapar, Yenipınar, 2017: 400). Türkiye'nin kültürel mirasın korunmasına yönelik UNESCO ile birlikte hareket etmesi Türkiye'de konu ile ilgili yasal düzenlemeleri de beraberinde getirmiştir. UNESCO, 1948 yılında Türkiye Geçici Milli Komisyonu'nun kurulması ile başlayan süreçte yapılan yasal düzenlemelerde kültürel miras kavramı, kültür varlıkları olarak tanımlanmıştır. Kültürel mirasın korunmasına yönelik halen geçerli yasal düzenleme, T.C. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'dur (Geyik, 2019: 22).

Kültürel miraslara yönelik algı ve tutumların araştırıldığı çalışmalarda daha çok kültürel mirasın korunmasında eğitimin önemine vurgu yapılarak geleceğin sahibi öğrencilerin tutum ve algıları farklı başlıklarda incelenmiştir (Yeşilbursa (2011); Curtis, Seymour'ın (2004); Güneş, Alagöz (2018); Polat (2018); Cihangir, Köksal (2019). Yine alanyazında kültürel mirasa yönelik tutum ve algılar daha geniş bir çerçevede, kültürel mirasın öncelikli sahiplerinden yerel halk üzerinden araştırılmıştır (Akpınar (2019); Okuyucu, Somuncu'nun (2012); Uzun (2020); Vatan, Zengin (2015); Alanyazında UNESCO Dünya Miras Listesi ve Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan kültürel miras değerlerine yönelik çalışmalar araştırıldığında; miras alanlarının korunması, sürdürülebilirliği, kalkınmadaki rolü, turizme etkisi ve turizm için önemi, yerel halka katkısı ve yerel halk farkındalığı, somut kültürel miras eğitimi gibi birçok

çalışmaya rastlanılmıştır. Bu çalışmalardan bir tanesi, UNESCO Dünya miras listesi içerisinde yer alan Bursa Cumalıkızık Köyü sakinlerinin turizm, kültürel miras turizmi ve kültürel mirasın korunması konularındaki tutumlarını belirlemek amacıyla çalışma yapan Güneş vd.'ne (2019), aittir. Cheng vd.,(2013) yaptıkları çalışmada, Vietnam'daki UNESCO dünya mirası alanlarının (Hue) imajına yönelik yerli ve yabancı turistlerin algılarını incelemişlerdir. Shankar, Swamy (2013) Hindistan'ın dünya mirası Mysore şehrinin kültürel miraslarına yönelik farkındalık oluşturulması amacıyla Hint Miras Şehirleri Ağı Vakfı ve diğer paydaşların katılımı ile yürütülen faaliyetlere değinilen bir çalışma yapmışlardır. İşçi vd.,(2018) tarafından yapılan çalışmada, yerel halkın, kültürel mirasın bulunduğu mekâna bağlılıkları ile bölgede yaşayan diğer bireylere bağlılıklarının kültürel mirasa yönelik tutumlarını etkileyip etkilemediğini belirlenmeye çalışılmıştır. Sekban'ın (2019) yapmış olduğu çalışmada, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliğinde etkin bir rehber olan kurumsalcı yapıya sahip Alan Yönetimi Planlarına odaklanılmıştır. Gunjić (2017), kültürel mirasın kalkınmada itici güç rolü alıp almayacağını yerel halk üzerinden araştırmıştır. Jimura (2011), Japonya'nın 1995 yılında Dünya Mirası Alanı kabul edilen Shirakawago, Gokayama bölgesindeki Ogimachi dağ köyünün Dünya Mirası olarak listeye alındıktan sonraki sosyo-kültürel, ekonomik, fiziksel ve tutumsal değişiklikleri yerel halkın bakış açısıyla incelemiştir. Çağlar ve Doğan (2018) ise yerel paydaşlar aracılığıyla Diyarbakır özelinde UNESCO Dünya Miras Listeleri'nin turizm arzına etkisini araştırmıştır.

Çalışmanın konusuyla paralel yabancı ve yerli literatürdeki UNESCO Dünya Miras Listesi/Dünya Mirası Geçici Listesi/somut kültürel miras değerlerine yönelik algı ve tutumların yerel halk üzerinden belirlenmesi konusunda sınırlı sayıda çalışmaya rastlanılmıştır. Yerel halkın çerçevesi çizilirken çalışma alanı ile ilgili ortak paydada buluşan herkesin yerel halktan biri olduğu kabul edilmiştir. Bu kapsamda yapılan Jaafar vd.'ne (2015) ait çalışmada, zengin arkeolojik mirası nedeniyle 2012 yılında Dünya Mirası Listesi'ne giren Malezya'daki Lenggong Vadisi'nde, yerel halktan gençlerin, turizm geliştirme ve koruma çabalarına ilişkin algıları, Dünya Mirası Alanı olarak tanıtma ve desteklemeye yönelik katılımları ile gençlerin aidiyet duyguları arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Sonuçta, Lenggong Vadisi'nin Dünya Mirası statüsünü sürdürmek için yerel toplulukların katılımının gerekliliği vurgulanmış ve bu anlamda yerel halkın katılım desteği ile birlikte yerel halkın algısına da odaklanılması gerektiği belirtilmiştir.

Bahtiyar, Karadeniz (2020), Giresun Üniversitesi'nde okuyan Coğrafya Bölümü öğrencilerinin, Türkiye'nin Dünya Mirası Listesi'nde yer alan kültürel miras değerlerine yönelik algı ve farkındalıklarını değerlendirmek amacıyla çalışma yapmışlardır. Çalışma sonucunda öğrencilerin söz konusu miras değerlerine yönelik algı ve farkındalık düzeyinin orta derecede olduğu belirlenmiştir. Kültürel miras değerlerine yönelik eğitimin önemine vurgu yapılmış ve algı ve farkındalığın artırılması için kültürel miras konusundaki müfredat ve farklı etkinliklerin tüm eğitim kademelerinde daha fazla yer bulması gerektiği yönünde öneride bulunulmuştur.

Ginzarly, Srour'a (2021) ait çalışmada, çocukların bakış açısıyla Dünya Mirası alanlarına ait algılar incelenmiştir. Veriler, kendileri için önemli olan bir kültürel miras değerini çizmeye davet eden UNESCO'nun küresel çağrısına istinaden 6 ila 12 yaş arasındaki çocukların yapmış oldukları ve Küçük Sanatçılar Sergisi'nde yayımlanmış çizimleri arasından toplanmıştır. Görsel ve nitel metin analizinin uygulandığı çalışmada görsel analiz bulgularına göre, çocukların tamamına yakınının kendi ülkelerine ait bir kültürel mirası betimlediği; nitel metin analizi bulgularına göre ise, çocukların kültürel miras algılarının tarihi ve estetik değer olarak ifade ettikleri belirtilmiştir.

Lim vd. (2014), UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde 2008'den beri kayıtlı George Town'un listeye girmeden önce ve sonra karşılaştırması yaparak, miras şehri George Town'a ilişkin yerel sakinlerin algılarını ve tercihlerini keşfetmeye ve anlamaya yönelik çalışma yapmışlardır. Çalışma sonucunda Dünya Mirası Listesi'ne alındıktan sonra yerel sakinlerin tercihlerinin değiştiği, miras değeri ve ekonomik getiri potansiyeli algılarının arttığı belirtilmiştir. Mirasın korunmasına yönelik algı, yüksek eğitim düzeyine sahip bireyler için yüksek seviyede bulgulanmıştır.

Grmuša vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada, Bosna Hersek'in Pale şehri sakinlerinin kültürel ve tarihi mirasa yönelik tutumları; cinsiyet, yaş, eğitim ve istihdam değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda, sakinlerin kültürel mirasa yönelik olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Ayrıca, yerel halkın kültürel mirasa ilişkin tutumlarında cinsiyete göre, istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını, ancak yaş, eğitim ve istihdam ile ilgili tutumlarda anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Çin'in güneydoğusundaki Fujian Eyaleti'nde yer alan ve 1999 yılında kültürel ve doğal miras (karma miras) olarak Dünya Mirası Listesi'ne alınan Wuyishan Manzara Bölgesi'ndeki yerel halkın mirasın korunmasına katılım yönündeki tutum ve algılarını belirlemek amacıyla You vd. (2014) bir

araştırma yapmışlardır. Çalışma sonucunda, miras kaynaklarının korunmasında yerel halkın önceliği olan en önemli faktörün, eğitim seviyesi olduğu yani yüksek eğitim düzeyine sahip yerel halkın kültürel mirasa yönelik davranışlarının daha olumlu olduğu görülmüştür. Ayrıca, yerel halkın gelir seviyesinin korumaya katılım olasılığını artırdığı belirlenmiştir.

Akkuş, Akkuş (2020) çalışmasında, 2018 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne girmiş Yozgat ili Sarıkaya ilçesinde yer alan Sarıkaya Roma Hamamı etrafındaki yerel halkın dünya mirası olma değerine sahip bu kültürel varlığa ilişkin bilgi durumu, koruma ve korumaya katılma tutumu ile kültürel miras turizminin gelişimini destekleme davranışlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Sonuçta, kültürel mirasa yönelik yerel halkın bilgi düzeyi ve turizm gelişimini destekleme davranışı oldukça yüksek olarak belirlenmesine rağmen, mirasın korunmasına katılım tutumu çok düşük olarak görülmüştür.

UNESCO Dünya Mirası Kültürel Peyzaj kategorisine dahil edilen ilk alan olan Filipinler'in Ifugao ilindeki gençlerin; Banaue, Mayoyao, Hungduan ve Kiangang Pirinç Teraslarına ve gelecekte tarımla uğraşma planlarına yönelik algıları ve tutumları Dizon (2012) tarafından incelenmiştir. Sonuç olarak, yereldeki öğrencilerin kültürel miraslara ilişkin algı ve tutumlarının büyük oranda olumlu olduğu ancak olumsuz tutuma sahip öğrencilerin algı ve tutumlarının olumlu yönde geliştirilebilmesi için yerel kültürel mirasların eğitim müfredatına entegreedilmesi yönünde öneride bulunulmuştur.

Sundberg (2016) Güneybatı Minneapolis'te yaşayan halkın miras ve kültür hakkındaki algılarını birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanarak araştırdığı karma yöntemli çalışmasında, anket yoluyla katılımcılardan çevirim içi veri toplamıştır. Çalışmadan elde edilen nicel ve nitel verilerin analizi sonucunda yaş ve bölgede yaşama süresi arttıkça katılımcıların miras algısının da arttığı belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca, miras algısının tarihi alanlardan ziyade doğal alanlar ile ilişkilendirildiği görülmüştür.

2.2. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde Yer Alan Mersin'in Somut Kültürel Miras Değerleri

Mersin, asırlardır birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, tarihine bakıldığında Orta Doğu ile Anadolu arasında köprü görevi görmüş, eski adı Kilikya olan Çukurova Bölgesi geçmişten bugüne farklı kültürler ve dinlerin etkileşime girdiği bir mekân olmuştur (Levent, Uçar, 2018: 322). Türkiye'nin güney kesiminde Akdeniz'in doğu kıyısında yer alan ve önemli liman kentlerinden biri olan Mersin'de (Birdir, Birdir, 2021: 113) yapılan kazılarda, Kalkolitik Çağ, İlk Tunç Çağı ve Orta Tunç Çağlarından kalma yerleşimin bulunduğu anlaşılmıştır (Oskay, 2012: 191)

Mersin'de bin yıllardan bugüne ulaşan somut ve somut olmayan yoğun kültürel miras birikiminin temelinde Mersin'deki bu tarihsel geçmişin yoğunluğu bulunmaktadır. Dağlık bölüm (Cilicia Tracheia) ile ovalık bölümde (Cilicia Pedias) yer alan karasal yerleşmeler ve kıyı bölgelerinde yer alan liman yerleşmeleri ile birlikte Mersin'in, arkeolojik miras açısından oldukça zengin olduğu görülmektedir (Yılmaz, 2020:159). UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde Yer Alan Mersin'in Somut Kültürel Miras Değerleri dört adet olup, bunlar (1) Alahan Manastırı, (2) St. Paul Kilisesi ve St. Paul Kuyusu ve Çevresi, (3) Mamüre Kalesi ve (4) Korykos Antik Kenti'dir.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Çalışmanın amacı, Mersin'de ikamet eden yerel halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan Somut Kültürel Miras Değerlerine yönelik algı ve tutumlarının belirlenmesidir. Dolayısıyla, yerel halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan somut kültürel miras değerleri olan (1) Alahan Manastırı, (2) St. Paul Kilisesi ve St. Paul Kuyusu ve Çevresi, (3) Mamüre Kalesi ve (4) Korykos Antik Kenti'ne yönelik algı ve tutum düzeylerinin belirlenmesi, yerel halkın kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarılmasındaki aracılık rolü nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Araştırmanın alt amacı ise, araştırma sonucunda elde edilen bulguların, turist rehberleri birliği yöneticilerinin, rehberlerin, yerel yönetimlerin ve yeni araştırmacıların yerel halkın somut kültürel mirasa yönelik algıları ve tutumları hakkında bilgi sahibi olmalarına katkı sağlamaktır. Bu doğrultuda araştırma ile ilgili alanyazın incelenerek aşağıda belirtilen araştırma hipotezleri ortaya konmuştur.

H1: Yerel halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı boyutları ile demografik özellikleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2: Yerel halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik tutum boyutları ile demografik özellikleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

3.2. Örneklem ve Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın evreni, Mersin ilinde ikamet eden yerel halktır. Mersin ilinin evren olarak seçiminde UNESCO Dünya Mirasları Geçici Listesi'nde yer alan ve söz konusu listeye Mersin'in Kültürel Miras Değerleri olan (1) Alahan Manastırı, (2) St. Paul Kilisesi ve St. Paul Kuyusu ve Çevresi, (3) Mamure Kalesi ve (4) Korykos Antik Kenti (Kızkalesi)'nin seçilmiş olmasıdır. Zaman, pandeminin özel koşulları ve maliyet kısıtları düşünüldüğünde araştırma evrenine ulaşmanın zor olabileceği nedeniyle örneklem yöntemine başvurulmuştur. Örneklem seçiminde tesadüfi olmayan örneklem yöntemlerinden kolayda örneklem yöntemi tercih edilmiştir. TÜİK resmî sitesinden alınan adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre Mersin'in 2020 yılı itibarıyla toplam nüfusunun 1.868.757 (TÜİK, 2021) olması sebebiyle evrenden seçilebilecek örneklem büyüklüğü ± 0.05 örneklem hatası ile 384 kişi (Yazıcıoğlu, Erdoğan, 2004: 50) olarak belirlenmiştir. Araştırma için veriler anket yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu katılımcılara online olarak ve yüz yüze görüşme tekniğinden yararlanılarak ulaştırılmıştır.

Araştırmada kullanılan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde, katılımcıların somut kültürel mirasa yönelik algılarını tespit etmek için bir ölçek yer almaktadır. Ölçek, Uzun (2020) tarafından geliştirilen üç boyuttan oluşan yirmi üç maddeli kültürel miras kaynaklarına yönelik algı ölçeğidir. Anketin ikinci bölümünde, yerel halkın somut kültürel mirasa yönelik tutumlarını belirlemek için bir ölçek yer almaktadır. Ölçek, Yeşilbursa (2011) tarafından geliştirilmiştir. Söz konusu ölçek Günden (2021) tarafından da kullanılmıştır. Ölçek, somut kültürel miras unsurlarına yönelik altı boyuttan ve 28 ifadeden oluşmaktadır. Ölçekte, olumlu ifadeler için 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde, olumsuz ifadeler için ters kodlama yapılarak 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde bir puanlama yapılmıştır. Her iki ölçeğin ifadeleri 5'li Likert tipinde (1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) ne katılıyorum ne katılmıyorum, (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum şeklinde derecelendirilmiştir.

Anketin üçüncü bölümü, araştırmaya cevap verecek kişilerin demografik özelliklerine yönelik sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümde cevaplayıcıların cinsiyetlerini, medeni durumlarını, yaşlarını, mezun oldukları eğitim türünü, mesleklerini, aylık ortalama gelir seviyelerini, kaç yıldır Mersin'de yaşadıklarını, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi hakkında bilgi sahibi olup olmadıklarını, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan Mersin'in Kültürel Miras Değerlerinden hangilerini gördüklerini / gezdiklerini ve bölgedeki kültürel mirasın ne için korunması gerektiğine belirlemeye yönelik 10 kapalı uçlu soru sorulmuştur.

Oluşturulan anket formunda varsa açık olmayan ve/veya hatalı soruların belirlenmesi amacıyla ön test yapılmıştır. Ön test toplamda 60 katılımcıya uygulanmış ve verilerinin analizi sonucunda anket son şeklini almıştır. Ön testte değerlendirmeye alınan 60 anket formu ana uygulamada kullanılmamıştır. Bu araştırma Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu tarafından 30.11.2021 tarihli 192 sayılı kararla onaylanmıştır. Katılımcılarla online ortamda ve yüz yüze görüşme yöntemi ile paylaşılan anket formları, 27.11.2021-11.12.2021 tarihleri arasında, Mersin'de yaşayan 21 yaş üzeri yerel halka uygulanmış ve 417 anket elde edilmiştir.

4. Bulgular

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1'de sunulmaktadır. Katılımcıların cinsiyet özelliklerine bakıldığında %64,5'ini kadınlar oluştururken %35,5'ini erkekler oluşturmaktadır. Yaş özelliklerine bakıldığında ilk sırada %35,7 oranla "31-40" yaş aralığı katılımcılar bulunmaktadır. Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde %39,8'inin "bekâr" ve %60,2'sinin ise, "evli" olduğu görülmektedir. Eğitim durumlarına göre demografik dağılım incelendiğinde %46,5 ile katılımcıların çoğunluğunun "lisans" mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Mesleklere göre dağılımda ise %47,2 oranla "memur" katılımcıların ilk sırada olduğu görülmektedir. Son olarak gelir durumları değerlendirildiğinde katılımcıların %54,2'sinin "orta" gelir düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Mersin ilinde ne kadar süredir ikamet ettiklerine dair katılımcıların en fazla %28,8 oran ile "doğduğumdan beri" ifadesine katılım sağladıkları görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların çoğunluğunun %27,1 oranla "26 yıl ve üzeri" süredir Mersin'de yaşadıkları anlaşılmaktadır. Katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi hakkındaki bilgi durumlarına bakıldığında %55,4'nün UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi hakkında bilgi sahibi olduğu görülürken %44,6'sının bilgi sahibi olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo1.KatılımcılarınDemografikÖzelliklerineGöreDağılımı

	F	%		F	%
Cinsiyet			Medeni Durum		
Kadın	269	64,5	Bekâr	166	39,8
Erkek	148	35,5	Evlü	251	60,2
Toplam	417	100	Toplam	417	100
Mesleğiniz			Yaşınız		
İşçi	41	9,8	21-30	132	31,7
Memur	197	47,2	31-40	149	35,7
Öğrenci	48	11,5	41-50	100	24,0
Diğer	79	18,9	51 ve üstü	36	8,6
Çalışmıyor	52	12,5	Toplam	417	100
Toplam	417	100	Eğitim Durumu		
Gelir Düzeyi			Lise	98	23,5
Düşük	79	18,9	Ön Lisans	72	17,3
Ortanın altı	43	10,3	Lisans	194	46,5
Orta	226	54,2	Lisansüstü	53	12,7
Ortanın üstü ve Yüksek	69	16,5	Toplam	417	100
Toplam	417	100	Mersin’de ikamet yılı		
UNESCO Dünya Mirası			Doğduğumdan beri	120	28,8
Listesi Bilgi Düzeyi			1-5 yıl	47	11,3
Evet	231	55,4	6-15 yıl	74	17,7
Hayır	186	44,6	16-25 yıl	63	15,1
Toplam	417	100	26 yıl ve üzeri	113	27,1
			Toplam	417	100

Katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan Mersin’in Kültürel Miras Değerlerinden hangilerini gezdiklerine dair veriler incelendiğinde, %40,7’lik oranla en çok ziyaret edilen yerin Korykos Antik Kenti (Kızıkalesi) olduğu görülmektedir.

UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan Mersin’in Kültürel Miras Değerlerinin neden korunması gerektiğine ilişkin görüşler incelendiğinde, katılımcıların en çok katılım sağladıkları ifadelerin; %34,3’lük bir oranla “Tarihi açıdan önemli oldukları için”, %32,1’lik bir oranla “Gelecek nesiller için” ve %28,5’lik bir oranla “Millî değere sahip oldukları için” olduğu görülmüştür.

Tablo 5, Mersin’de yaşayan katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan Somut Kültürel Miraslara yönelik tutumlarına ilişkin istatistiki bilgiyi sunmaktadır. Tabloya göre, Mersin’de yaşayan katılımcıların ilk beş sırada yer alan tutum ifadelerine bakıldığında, ilk sırayı aynı ortalamalara sahip olan “Antik kentlerin korunmasının önemli olduğunu düşünüyorum (4,48)” ve “Tarihi kentlerin korunmasının önemli olduğunu düşünüyorum (4,48)” ifadelerinin aldığı görülmektedir. İkinci sırayı, aynı ortalamalara sahip “Tarihi bir sokakta gezinmekten hoşlanırım (4,41)” ve “Tarihi mezarlıkların ve şehitliklerin bakımlı olması benim için önemlidir (4,41)” ifadeleri almıştır. Bunları, “Daha önce görmediğim bir yere gittiğim zaman tarihi binaları görmek isterim (4,35)”, “Arkeolojik alanların tarihi bir belge olduğunu düşünüyorum (4,34)” ve “Arkeolojik alanların tüm dünya insanların ortak hazinesi olduğunu düşünüyorum (4,25)” ifadelerinin izlediği tespit edilmiştir.

Yerel Halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan Somut Kültürel Miraslara yönelik tutum skoru, Likert ölçeğe paraleldir. Mevcut çalışmada literatüre paralel olarak tutum ölçeği puan aralığı “1-140” puandır. Yapılan analizlerde Mersin yerel halkının tutum ifadelerine katılma derecelerine göre, “tutum” puanı 88,67 olarak belirlenmiştir. Tablo 2, katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan Somut Kültürel Miraslara yönelik tutum puanlarını özetlemektedir.

Tablodaki veriler dikkate alındığında, katılımcıların %79,4'ünün “olumlu tutum” a sahip olduğu görülmektedir. “Tamamen olumlu” tutuma sahip katılımcıların oranı %0,5 iken, “biraz olumlu tutum” a sahip katılımcıların oranının %19,7 olduğu tespit edilmiştir. “Olumsuz tutum” a sahip katılımcıların oranının ise, %0,5 olduğu belirlenmiştir. Tamamen olumsuz tutuma sahip katılımcıların olmadığı tabloda (Tablo 2) da görülmektedir. Buradan hareketle, Mersin yerel halkının UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan Somut Kültürel Miraslara yönelik tutum durumlarının “olumlu tutum” olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Tutum Sınıflama Tablosu

Sınıflama	Frekans	%
Tamamen Olumsuz Tutum	0	0
Olumsuz Tutum	2	0,5
Biraz Olumlu Tutum	82	19,7
Olumlu Tutum	331	79,4
Tamamen Olumlu Tutum	2	0,5
Toplam	417	100

Kullanılan ölçeklerde yer alan ifadelerle yönelik öncelikle güvenilirlik testi uygulanmıştır. Ankette yer alan Somut Kültürel Mirasa yönelik tutum ve algı sorularının bu kavramları ölçmede ne ölçüde başarı sağladığını belirlemek amacı ile ölçeklerin Cronbach's Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ,599; Kültürel Mirasa Yönelik Algı Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise ,778 olarak bulunmuştur. Ölçeklerde yer alan soruların ölçülmek istenilen yapıyı ne kadar doğru ölçtüğünün belirlenmesi konusu, yapı geçerliliği ile ilgili bir durumdur (Büyüköztürk vd., 2008: 121). Araştırmada ölçeklerin yapı geçerliliğini test etmek için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analiz sonuçlarının iyi olup olmadığı hakkında KMO değerleri bilgi vermektedir (Kalaycı, 2006: 322). Faktör analizinin sonucunun geçerli olup olmadığına karar vermek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Testi sonuçları dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamında “Kültürel Mirasa Yönelik Algı Ölçeği” ne ait KMO örneklem yeterliliği oranının %87, Bartlett's Küreselik Testi oranının 3567,851 olduğu görülmüştür. Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği faktör analizine tabi tutulduğunda KMO örneklem yeterliliği oranının %94, Bartlett's Küreselik Testi oranının 4966,172 olduğu görülmüştür. Ölçekler için elde edilen bu oranlar faktör analizine devam etme olanağı vermiştir. Analizlerde faktör sayısının belirlenmesinde faktör öz değerleri ve varyansa yapılan katkı toplamı dikkate alınmıştır. Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği faktör analizinde temel alınan maddelerin özdeğerlerine bakıldığında “1” in üzerinde olan 4 bileşen olduğu ve bu 4 bileşenin varyansa yaptıkları toplam katkının %62,664 olduğu görülmüştür. Analize göre birinci faktör yedi maddeden oluşmakta ve açıklanan varyansın %31,696'sını açıklamaktadır. İkinci faktör beş ifadeden oluşmakta ve açıklanan varyansın %18,408'ini açıklamaktadır. Üçüncü faktörün dört maddeden oluştuğu ve açıklanan varyansın %6,604'ünü açıkladığı görülmektedir. Dördüncü faktörün ise iki maddeden meydana geldiği ve toplam açıklanan varyansın %5,957'sini açıkladığı görülmektedir. Faktörlerin isimlendirilmesi amacıyla ilgili faktörde yer alan ifadelerden yükü diğerlerine nazaran büyük olan bir ya da daha çok sayıda değişkenin ortak ifade ettiği anlamlar dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda birinci faktör “Kültürel Mirasın Turizme Etkisi”; ikinci faktör “Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası” üçüncü faktör çalışmada “Kültürel Mirası Koruma ve Tanıtma” ve dördüncü faktör “Kültürel Miras Çevre Etkisi” olarak adlandırılmıştır.

Ölçeğe ilişkin genel katılım düzeyine bakıldığında, algı ölçeği ortalamasının $\bar{x}= 3,651$ düzeyinde olduğu görülmektedir. Somut kültürel mirasa yönelik algı boyutlarının ortalamaları incelendiğinde “Kültürel Mirasın Turizme Etkisi” boyutu ortalamasının $\bar{x}= 4,257$, “Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası” boyutu ortalamasının ise, $\bar{x}= 4,253$ olduğu ve her iki boyut ortalamasının genel algı düzeyi ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir. “Kültürel Mirası Koruma ve Tanıtma” boyutu ortalamasının $\bar{x}= 2,621$ ve “Kültürel Mirasın Çevre Etkisi” boyutu ortalamasının ise, $\bar{x}= 2,157$ olduğu ve genel algı düzeyi ortalamasının ($\bar{x}= 3,651$) altında yer aldığı belirlenmiştir.

Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği faktör analizinde temel alınan maddelerin özdeğerlerine bakıldığında “1” in üzerinde olan 3 bileşen olduğu ve bu 3 bileşenin varyansa yaptıkları toplam katkının %60,258 olduğu görülmüştür. Faktörü oluşturan ifadeler incelendiğinde; birinci faktör dokuz maddeden oluşmakta ve açıklanan varyansın %43,714'ünü açıklamaktadır. İkinci faktör sekiz ifadeden oluşmakta ve açıklanan varyansın %11,369'unu açıklamaktadır. Üçüncü faktör açıklanan toplam varyansın %5,175'ini

açıklamakta ve dört ifadeden oluşmaktadır. Faktörlerin isimlendirilmesi amacıyla ilgili faktörde yer alan ifadelerden yükü diğerlerine nazaran büyük olan bir ya da daha çok sayıda değişkenin ortak ifade ettiği anlamlar dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda birinci faktör “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Duygusal Tutum”; ikinci faktör “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Bilişsel Tutum” ve üçüncü faktör “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Davranışsal Tutum” olarak adlandırılmıştır.

Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği genel katılım düzeyine bakıldığında, tutum ölçeği ortalamasının \bar{x} = 3,167 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Somut kültürel mirasa yönelik tutum boyutlarının ortalamaları incelendiğinde, “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Bilişsel Tutum” boyutu ortalamasının \bar{x} = 4,335, “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Davranışsal Tutum” boyutu ortalamasının \bar{x} = 4,249 olduğu ve her iki tutum boyutunun ortalamasının genel tutum düzeyinin üzerinde yer aldığı görülmüştür. Kültürel mirasa yönelik olumsuz anlam taşıyan ifadelerin yer aldığı “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Duygusal Tutum” boyutu ortalamasının (\bar{x} = 1,686) ise, genel tutum düzeyi ortalamasının altında yer aldığı görülmüştür.

Katılımcıların Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik tutum boyutları ile demografik özellikleri arasındaki ilişkinin varlığının belirlenmesi amacıyla H1 ana hipotezine bağlı olarak oluşturulan alt hipotezlere ilişkin bulgular Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo3. H1 Hipotezi ve Alt Hipotezleri Tablosu

DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER		Kültürel Mirasın Turizme Etkisi		Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası		Kültürel Mirası Koruma ve Tanıtma		Kültürel Mirasın Çevre Etkisi		HİPOTEZ
Cinsiyet	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Z
Kadın	269	4,2501	,56299	4,3093	,58420	2,6022	,80039	2,1617	,97107	KISMEN KABUL
Erkek	148	4,2703	,63015	4,1500	,74537	2,6537	,91172	2,1486	1,09492	
t testi	p=	,738		,016		,550		,900		
Medeni Durum	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	KISMEN KABUL
Bekâr	166	4,2694	,53739	4,2807	,61889	2,6325	,92305	2,2982	1,11733	
Evli	251	4,2493	,61860	4,2343	,66976	2,6125	,78360	2,0637	,93270	
t testi	p=	,733		,475		,813		,021		
Yaş	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	KISMEN KABUL
21-30	132	4,1883	,64114	4,1470	,76442	2,7311	1,02712	2,4015	1,17454	
31-40	149	4,2800	,51958	4,3530	,54939	2,5923	,75301	1,9832	,85704	
41-50	100	4,3143	,64594	4,2860	,64589	2,5400	,69333	2,0850	,90747	
51 ve üstü	36	4,2579	,45410	4,1333	,51934	2,5556	,79082	2,1806	1,13486	
Anova	p=	,395		,036		,311		,005		
Eğitim Durumları	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	KISMEN KABUL
Lise	98	4,0831	,69075	4,0469	,75262	2,7883	,91194	2,5306	1,15949	
Önlisans	72	4,1825	,53572	4,2472	,59148	2,6458	,81766	2,2708	1,07774	
Lisans	194	4,3468	,54911	4,3402	,61932	2,5451	,82085	1,9691	,89273	
Lisansüstü	53	4,3531	,50165	4,3208	,55239	2,5519	,78195	2,0000	,87156	
Anova	p=	,001		,003		,117		,000		
Meslek	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	KISMEN KABUL
İşçi	41	4,3031	,63583	4,2683	,69081	2,6220	,78486	1,9512	,83520	
Memur	197	4,3191	,50335	4,3472	,52417	2,6015	,76630	2,0533	,96941	
Öğrenci	48	4,1577	,65581	3,9958	,75116	2,7865	,95649	2,4896	1,19168	
Diğer	79	4,2477	,55645	4,1873	,72490	2,5000	,96160	2,2025	1,04243	

Çalışmıyor	52	4,0934	,77262	4,2192	,76416	2,7212	,84258	2,3365	1,03242	
Anova	p=	,095		,013		,363		,030		
Gelir Durumu	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	RED
Düşük	79	4,1627	,63672	4,1468	,73917	2,6582	,95674	2,2532	1,06781	
Ortanın altı	43	4,2691	,63599	4,3488	,55736	2,5872	,75570	2,3023	1,01266	
Orta	226	4,2857	,56984	4,2814	,61573	2,5962	,78731	2,0885	,99829	
Ortanın üstü	69	4,2650	,55289	4,2203	,69717	2,6775	,92960	2,1812	1,01449	
Anova	p=	,457		,302		,867		,449		
Yaşanılan Yıl	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	RED
Doğduğum dan beri	120	4,2274	,57992	4,2067	,61953	2,5958	,86310	2,1083	,95527	
1-5 yıl	47	4,2401	,59434	4,2468	,79587	2,7021	,85757	2,1596	1,04832	
6-15 yıl	74	4,3822	,52880	4,2730	,57774	2,6149	,81530	2,0068	,92712	
16-25 yıl	63	4,2200	,67876	4,2952	,69918	2,6032	,79138	2,2381	1,10664	
26 yıl ve üstü	113	4,2351	,57236	4,2673	,63842	2,6261	,86546	2,2611	1,06716	
Anova	p=	,391		,910		,966		,482		

Katılımcıların “UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde Yer Alan Somut Kültürel Miraslara Yönelik Algı Boyutları” ile “cinsiyet” değişkenleri arasında bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla t-testi ile analiz yapılmıştır. Analiz sonucunda, “Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası” ile “cinsiyet” değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın “kadın (4,3093)” katılımcılar lehine olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı boyutları ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t-testi analizi sonucuna göre “Kültürel Mirasın Çevre Etkisi” faktör boyutu ile “medeni durum” değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu, “bekâr (2,2982)” katılımcıların bu faktörde yer alan maddelere “evli (2,0637)” katılımcılara oranla daha çok katıldıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı boyutları ile “yaş” değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonrasında “Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası” ve “Kültürel Mirasın Çevre Etkisi” faktörleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testine göre, “Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası” faktörüne “21-30” yaş aralığındaki katılımcıların “31-40” yaş aralığındaki katılımcılara oranla daha çok katılım sağladıkları bulunmuştur. “Kültürel Mirasın Çevre Etkisi” faktörü ile yaş değişkeni arasında tespit edilen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testinden yararlanılmıştır. Scheffe testine göre, “21-30 yaş (2,4015)” aralığındaki katılımcıların “31-40 yaş (1,9832)” aralığındaki katılımcılara göre “Kültürel Mirasın Çevre Etkisi” faktöründe yer alan ifadelerle daha çok katılım sağladıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı boyutlarının eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Varyans analizi sonuçlarına göre “Kültürel Mirasın Turizme Etkisi”, “Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası” ve “Kültürel Mirasın Çevre Etkisi” faktörleri ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Faktörler boyutlarında anlamlı farklılıkların hangi eğitim düzeyleri arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testinden yararlanılmıştır. Test sonuçlarına göre “Kültürel Mirasın Turizme Etkisi” faktöründe yer alan ifadelerle “Lisansüstü (4,3531)” düzeyinde eğitim görmüş katılımcıların “Lise (4,0831)” düzeyinde eğitim gören katılımcılara oranla; “Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası” faktöründe yer alan ifadelerle “Lisans (4,3402)” düzeyinde eğitim görmüş katılımcıların “Lise (4,0469)” düzeyinde eğitim görmüş katılımcılara oranla ve “Kültürel Mirasın Çevre Etkisi” faktöründe yer alan ifadelerle “Lise (2,5306)” düzeyinde eğitim görmüş katılımcıların, “Lisans (1,9691)” düzeyinde eğitim görmüş katılımcılara oranla daha çok katılım sağladıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı boyutları ile meslek değişkeni arasında yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonucuna göre "Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası" ve "Kültürel Mirasın Çevre Etkisi" faktörlerinde anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Faktör boyutlarında anlamlı farklılıkların hangi meslek grupları arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testinden yararlanılmıştır. Test sonuçlarına göre, anlamlı fark tespit edilen "Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası" faktöründe yer alan ifadeler "memur (4,3472)" katılımcıların "öğrenci (3,9958)" katılımcılara göre; "Kültürel Mirasın Çevre Etkisi" faktöründe yer alan ifadeler "öğrenci 2,4896)" katılımcıların "işçi (1,9512)" katılımcılara göre daha çok katılım sağladıkları görülmüştür.

Araştırmaya katılan yerel halkın, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı boyutları ile aralarında anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi için yapılan ANOVA sonucunda gelir değişkeni ve yaşanan yıl değişkenine göre herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Yerel halkın Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik tutum boyutları ile demografik özellikleri arasındaki ilişkinin varlığının belirlenmesi amacıyla H2 ana hipotezine bağlı olarak oluşturulan alt hipotezlere ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo4. H2 Hipotezi ve Alt Hipotezleri Tablosu

DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER		Somut Kültürel Mirasa Yönelik Duygusal Tutum		Somut Kültürel Mirasa Yönelik Bilişsel Tutum		Somut Kültürel Mirasa Yönelik Davranışsal Tutum		HİPOTEZ
Cinsiyet	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	RED
Kadın	269	1,6927	,62576	4,3690	,50616	4,2472	,60374	
Erkek	148	1,6749	,71928	4,2728	,72155	4,2534	,68944	
t testi	p=	,793		,113		,925		
Medeni Durum	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	KISMEN KABUL
Bekâr	166	1,6151	,65884	4,3607	,55330	4,3961	,56886	
Evli	251	1,7335	,65727	4,3177	,61767	4,1524	,65798	
t testi	p=	,073		,469		,000		
Yaş	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	KISMEN KABUL
21-30	132	1,6574	,71865	4,2557	,69001	4,3466	,66442	
31-40	149	1,6391	,61714	4,4304	,46960	4,2970	,57932	
41-50	100	1,7289	,55507	4,3163	,60965	4,1100	,67450	
51 ve üstü	36	1,8704	,83929	4,2813	,58430	4,0833	,54772	
Anova	p=	,237		,085		,010		
Eğitim Durumları	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	KABUL
Lise	98	1,9444	,71765	4,0804	,66393	4,0306	,72977	
Önlisans	72	1,7870	,68842	4,3056	,48837	4,2188	,52059	
Lisans	194	1,5573	,58099	4,4381	,56924	4,3312	,61726	
Lisansüstü	53	1,5451	,63128	4,4670	,52701	4,3962	,55347	
Anova	p=	,000		,000		,000		
Meslek	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	KISMEN KABUL
İşçi	41	1,4851	,51864	4,3659	,73282	4,3049	,66735	
Memur	197	1,6114	,58068	4,4327	,48106	4,3084	,56108	
Öğrenci	48	1,8310	,79696	4,0990	,67976	4,3073	,62578	
Diğer	79	1,7004	,64183	4,2880	,66967	4,0981	,77668	
Çalışmıyor	52	1,9744	,81757	4,2284	,58038	4,1587	,61642	
Anova	p=	,001		,004		,092		

Gelir Durumu	N	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	Ort.	S. Sapma	
Düşük	79	1,8115	,80328	4,2753	,61478	4,2880	,58024	RED
Ortanın altı	43	1,6822	,67829	4,3401	,55923	4,1919	,71929	
Orta	226	1,6278	,56127	4,3700	,54662	4,2655	,61625	
Ortanın üstü	69	1,7375	,75045	4,2844	,72250	4,1884	,70242	
Anova	p=	,169		,554		,700		
Yaşanılan Yıl								KISMEN KABUL
Doğduğumdan beri	120	1,7185	,63624	4,3500	,54296	4,2083	,61351	
1-5 yıl	47	1,7636	,63938	4,1543	,74555	4,2021	,70449	
6-15 yıl	74	1,5210	,62690	4,4679	,44619	4,4628	,49946	
16-25 yıl	63	1,6490	,53667	4,2778	,68113	4,2897	,63374	
26 yıl ve üstü	113	1,7493	,75910	4,3385	,59049	4,1504	,68101	
Anova	p=	,146		,066		,016		

Katılımcıların “UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde Yer Alan Somut Kültürel Miraslara Yönelik Tutum Boyutları”nın demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan analizler sonucunda; cinsiyet ve gelir düzeylerine göre herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Katılımcıların “UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde Yer Alan Somut Kültürel Miraslara Yönelik Tutum Boyutları” ile “medeni durum” değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t-testi analizi sonucuna göre “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Davranışsal Tutum” faktör boyutunda yer alan ifadeler “bekâr (4,3961)” katılımcıların, “evli (4,1524)” katılımcılara oranla daha çok katıldıkları bulunmuştur.

Katılımcıların “UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde Yer Alan Somut Kültürel Miraslara Yönelik Tutum Boyutları” ile “yaş” değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonucunda sadece “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Davranışsal Tutum” boyutunda tespit edilen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testinden yararlanılmıştır. Scheffe testine göre “21-30 (4,3466)” yaş aralığındaki katılımcıların “41-50 (4,1100)” yaş aralığındaki katılımcılara göre “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Davranışsal Tutum” faktörüne daha çok katıldıkları tespit edilmiştir.

Katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik tutum boyutlarının eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan varyans analizi sonucuna göre her üç faktör boyutu ile “eğitim” durumu değişkeni arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Faktör boyutlarında anlamlı farklılıkların hangi eğitim düzeyleri arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testinden yararlanılmıştır. Test sonuçlarına göre “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Duygusal Tutum” faktöründe yer alan ifadeler “Lise (1,9444)” düzeyinde eğitim görmüş katılımcıların “Lisans (1,5573)” düzeyinde eğitim gören katılımcılara oranla; “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Bilişsel Tutum” ve “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Davranışsal Tutum” faktörlerinde yer alan ifadeler ise “Lisansüstü” mezunların “Lise” mezunlarına oranla daha çok katıldıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik tutum boyutları ile meslek değişkeni arasında yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) sonucuna göre “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Duygusal Tutum” ve “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Bilişsel Tutum” faktörlerinde anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Faktör boyutlarında anlamlı farklılıkların hangi meslek grupları arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testinden yararlanılmıştır. Test sonuçlarına göre “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Duygusal Tutum” faktöründeki maddelere “çalışmayan (1,9744)” katılımcıların “işçi (1,4851)” katılımcılara oranla; “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Bilişsel Tutum” faktöründeki maddelere “memur (4,4327)” katılımcıların, “öğrenci (4,0990)” katılımcılara oranla daha çok katılım sağladıkları tespit edilmiştir.

Katılımcıların, Mersin’de yaşadıkları süre ile UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik tutum boyutları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) sonucuna göre “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Davranışsal Tutum” faktöründe istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. İleri istatistik Scheffe testi sonucuna göre bu faktör boyutunda yer

alan ifadelerine “6-15 yıl arası (4,4628)” Mersin’de yaşayanların, “26 yıl ve üstü (4,1504)” Mersin’de yaşayanlara oranla daha çok katıldıkları belirlenmiştir.

5.Sonuç ve Tartışma

Çalışmada Mersin’de yaşayan yerel halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı ve tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların yaklaşık %64,5’ini kadınlar ve %35,5’ini erkekler oluşturmuştur. Katılımcıların %39,8’inin “bekâr” ve %60,2’sinin ise, “evli” olduğu, en yüksek katılım sağlayanların “31-40” yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun eğitimli olduğu, farklı mesleklerde çalıştıkları ve “ortanın altı” ile “orta” gelir düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların Mersin’de yaşadıkları sürenin %28,8’ ile “doğduğumdan beri” olduğu belirlenmiştir. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi hakkındaki bilgi durumlarına bakıldığında katılımcıların %55,4’nün UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi hakkında bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan Mersin’in Kültürel Miras Değerlerinden hangilerini gezdiklerine dair veriler incelendiğinde, %40,7’lik oranla en çok ziyaret edilen yerin Korykos Antik Kenti (Kızkalesi) olduğu belirlenmiştir. St. Paul Kilisesi ve St. Paul Kuyusu ve Çevresi’nin ziyaret edilme oranının %26,3, Mamure Kalesi’nin ziyaret edilme oranının %19,5 ve Alahan Manastırı’nın ziyaret edilme oranı ise, %13,5’tir. Bu bulguların söz konusu kültürel mirasların Mersin il merkezine yakınlıkları ve uzaklıkları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bulgulara bakıldığında, Mersin il merkezine en yakın kültürel mirasların en çok ziyaret edilenler (Korykos Antik Kenti (Kızkalesi), St. Paul Kilisesi ve St. Paul Kuyusu ve Çevresi) olduğu; il merkezine görece uzak kültürel mirasların daha az ziyaret edilenler (Mamure Kalesi, Alahan Manastırı) olduğu söylenebilir. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan Mersin’in Kültürel Miras Değerlerinin neden korunması gerektiğine ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde, katılımcıların en çok “Tarihi açıdan önemli oldukları için” ifadesine katılım sağladıkları belirlenmiştir. Bunu, “Ekonomik kazanç sağladıkları için”, “Gelecek nesiller için”, “Turistler ziyaret ettiği için” ifadelerinin izlediği görülmektedir. Somut kültürel mirasın neden korunması gerektiği ile ilgili yerli ve yabancı literatürde farklı kanıtlar toplandığı görülmektedir. Yeşilbursa (2011), Yeşilbursa (2013) ve Batmaz, Biçici’nin (2021) çalışmalarında mevcut çalışma ile benzer bulgular elde edildiği görülmektedir. Pehoiuae, Sencovicib (2016) yaptıkları çalışmada, kültürel mirasın yerele kattığı hangi faydasal özelliği nedeniyle korunması gerektiğine yönelik kanıt toplamışlardır. Çalışma sonucunda yerel halkın, kültürel mirasın tarihi ve kültürel açıdan önem taşıması nedeniyle korunması gerektiği yönünde güçlü algıya sahip oldukları bulgulanmıştır. Bu bulgu, öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik algılarını tespit etmek amacıyla çalışma yapan Röhl, Meyer’in (2021) çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir. Ginzarly, Srou (2021) farklı bir çalışma grubu ile yürüttükleri çalışmada, kültürel miras algısını çizimler aracılığı ile belirlemeye çalışmışlardır. Bu çalışma sonucunda, kültürel miras algılarının katılımcıların bakış açısıyla tarihi ve estetik değer olarak bulgulandığı görülmüştür. Sundberg’e (2016) ait çalışma bulguları da mirasa atfedilen değer estetik değer olduğuna işaret etmektedir. Portekiz’de yer alan UNESCO miras alanı Guimara şehrine yönelik turist algılarını inceleyen Remoaldo vd., (2014) ise, turist algılarını dört boyutta tanımlamış ve dünya mirasına yönelik algının tarihsel arka plan ve işlevsellik boyutunda olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu çalışma bulgularından farklı olarak Kendir’in (2020) çalışmasında, kültürel mirasın korunmasında önem taşıyan ana unsurlardan “Gelecek nesiller için” ifadesine atıfta bulunulduğu görülmüştür.

Katılımcıların “UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde Yer Alan Somut Kültürel Miraslara Yönelik Algı Boyutları” ile “cinsiyet” değişkenleri arasında bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucunda “Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası” ile “cinsiyet” değişkeni arasında kadın katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu Demirbulat vd.’nin (2015) çalışmasını desteklemektedir. Literatürde mevcut çalışmanın aksine kültürel miras algısının erkek katılımcılar lehine bulgulandığı çalışmalar mevcuttur. Çin’in güneyindeki Guangzhou Şehrinin Huangpu Bölgesinde bulunan ve 2015 yılında Ulusal Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi’ne dahil edilmiş Boluodan Tapınak festivaline ilişkin turistlerin algılarına odaklanan Hu vd. (2019), söz konusu kültürel mirasa yönelik erkeklerin kadınlara göre, nispeten daha yüksek algıya sahip olduğunu bulgulanmıştır. You vd. (2014), Remoaldo vd. (2014) ve Akpırınç’in (2019) çalışmaları da bu doğrultudadır. Bununla birlikte, Chengvd, (2013), Keskinvd, (2020), Kendir (2020) ve Uzun (2020) yapmış oldukları çalışmalarda, kültürel mirasa yönelik algıların belirlenmesinde cinsiyet değişkeninin etkili olmadığını bulgulanmışlardır.

Katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı boyutları ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını

belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre “Kültürel Mirasın Çevre Etkisi” faktör boyutunda anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Kültürel mirasın turizme kazandırılmasının çevreyi olumsuz etkileyeceği ve korunmasında sorumluluklarının olmadığı konusunda “bekâr” katılımcıların “evli” katılımcılara nazaran daha fazla olumsuz algıya sahip oldukları görülmektedir. Akpırınç’ın (2019) çalışmasında kültürel miras algısı ile medeni durum değişkenleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dünya mirası alanlarına yönelik imaj algısını mevcut çalışmadan farklı bir çalışma gurubu ile yürüten Cheng vd. (2013), “evli” katılımcıların dünya mirası alanlarına yönelik imaj algılarının “bekâr” katılımcılara nazaran daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı boyutları ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonrası “Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası” boyutundaki ifadelerle “31-40” yaş aralığındaki yerel halk katılımcılarının “21-30” yaş aralığındaki yerel halk katılımcılarına oranla daha çok katıldıkları tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle, “31-40 yaş” aralığındaki katılımcıların, “21-30 yaş” aralığındaki katılımcılara nazaran kültürel mirasın sosyal ve kültürel anlamdaki toplumsal fayda sağladığı yönünde daha fazla olumlu algıya sahip oldukları söylenebilir. Buna karşın, “Kültürel Mirasın Çevre Etkisi” boyutunda “21-30 yaş” aralığındaki katılımcıların “31-40 yaş” aralığındaki katılımcılarına oranla daha çok katıldıkları belirlenmiştir. Bu bulguya göre, “21-30 yaş” aralığındaki katılımcıların, kültürel mirasların turizme kazandırılmasının çevresel etkileri ve koruma sorumlulukları konusunda olumsuz algıya sahip oldukları görülmektedir. Çalışma bu açıdan, kültürel miras algısı ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğunu bulgulayan Hu vd. (2019) çalışmasını desteklemektedir. Sundberg (2016) yaptığı çalışmada, katılımcıların yaşları ile miras algıları arasında doğrusal bir ilişki bulgulamıştır. You vd.’ne (2014) ait çalışma ise, genç katılımcıların kültürel mirasın korunmasına yönelik algılarının yaşlılara nazaran daha yüksek düzeyde olduğuna dair bilgi sunmaktadır. Bu sonuçlar, dünya mirası alanlarına yönelik imaj algısı ile yaş değişkeni arasında anlamlı fark olmadığını bulgulayan Cheng vd. (2013) ve yaş değişkeninin kültürel miras algısının belirlenmesinde etken bir faktör olmadığını bulgulayan Akpırınç’e (2019) ait çalışma bulgularından ayrılmaktadır.

Katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı boyutlarının “eğitim durumu” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için yapılan analiz sonuçlarına göre üç faktör ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. “Kültürel Mirasın Turizme Etkisi” faktöründe yer alan maddelere “lisansüstü” mezunların “lise” mezunlarına oranla; “Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası” faktöründe yer alan maddelere “lisans” mezunu katılımcıların “lise” mezunu katılımcılara oranla daha fazla katıldıkları belirlenmiştir. Bu bulguya dayanarak, katılımcıların kültürel mirasları turizm açısından önemli kaynak, övünç kaynağı ve değerler olarak algıladıkları, kültürel mirasların korunması ve gelecek nesillere aktarılmasının bilincinde oldukları söylenebilir. Öte yandan, “Kültürel Mirasın Çevre Etkisi” boyutu ile eğitim durumu değişkeni arasında yapılan analiz sonucuna göre anlamlı farklılığın “lise” ve “lisans” düzeyinde eğitim görmüş katılımcılar arasında olduğu ve bu anlamlı farklılığın “lise” düzeyinde eğitim görmüş katılımcılar lehine olduğu tespit edilmiştir. Lise düzeyinde eğitim görmüş katılımcıların, dramatik bir şekilde kültürel mirasın turizme kazandırılmasının çevreyi olumsuz etkileyeceği ve kültürel mirasların korunmasında sorumluluklarının olmadığı yönünde algıya sahip oldukları söylenebilir. Bu bulgular eğitim düzeyi arttıkça kültürel mirasa yönelik algıların da arttığını göstermektedir. Literatürde benzer kanıtlar toplayan Hu vd. (2019) yaptıkları çalışmada, katılımcıların kültürel mirasa yönelik tarihsel algısı ile eğitim düzeyleri arasında tespit edilen anlamlı farklılığı, daha çok eğitim alanların, daha çok ilgi ve anlayışa sahip oldukları yönünde yorumlamışlardır. Kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışma yapan Lim vd. (2014), somut kültürel miras değerlerine yönelik çalışma yapan Keskin vd. (2020) ve dünya mirası alanının korunmasına yönelik yerel halkın algısını araştıran You vd.’ne (2014) ait çalışmalardan elde edilen veriler de mevcut çalışma bulgularını destekler niteliktedir. Bu bulgulardan farklı olarak literatürde, eğitim seviyesinin kültürel miras algısı üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildiren çalışmalar da mevcuttur (Cheng vd. (2013); Sundberg (2016); Akpırınç (2019)).

Katılımcıların, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı boyutları ile meslek değişkeni arasında yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) sonucuna göre “Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası” ve “Kültürel Mirasın Çevre Etkisi” faktörlerinde anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Kültürel Mirasın Toplumsal Faydası boyutuna “memur” katılımcıların “öğrenci” katılımcılara oranla bu faktöre yüklenen maddelere daha duyarlı oldukları belirlenmiştir. Dolayısıyla, memur katılımcılar, kültürel mirasların yerel halkın kültürel ve toplumsal faaliyetlerin gelişimine katkı sağladığına ve gelecek nesillere aktarılması gerektiğine inanmaktadırlar. “Kültürel

Mirasın Çevre Etkisi” faktöründe yer alan maddelere ise, “öğrenci” katılımcıların “işçi” katılımcılara oranla daha çok katılım sağladıkları belirlenmiştir. Bulgular, öğrencilerin kültürel mirasın sosyal ve kültürel anlamdaki toplumsal faydası, turizme kazandırılması ve korunmasındaki sorumlulukları konusunda bilinçli olmadıklarını göstermektedir. Öğrencilerin kültürel miraslara ilişkin algılarının büyük oranda olumlu olduğu yönünde veri toplayan Dizon’a (2012) ait çalışma bulgularının, bu faktör boyutundan elde edilen bulgular ile örtüşmediği görülmektedir. Akpirinç’in (2019) benzer çalışmasında, meslek guruplarının kültürel miras algısı üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hu vd. (2019) ve Sundberg (2016) ise, yapmış oldukları çalışmalarda “emekli” katılımcıların kültürel miras algılarının, diğer katılımcılara oranla daha fazla olduğunu bulgulamışlardır.

Araştırmaya katılan yerel halkın, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik algı boyutları ile gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı belirlenmesi amacıyla yapılan analiz sonucunda anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu bulgu Akpirinç (2019), Cihangir, Köksal (2019) ve Keskin vd.’ne (2020) ait çalışmaları desteklemektedir. Ancak, literatürde gelir düzeyi arttıkça katılımcıların kültürel miras algılarının da arttığını bulgulayan çalışmalar da mevcuttur (You vd., 2014; Hu vd. 2019).

Katılımcıların, Mersin’de yaşadıkları süre ile “UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde Yer Alan Somut Kültürel Miraslara Yönelik Algı Boyutları” arasında anlamlı bir fark olup olmadığı belirlenmesi amacıyla yapılan analiz sonucunda söz konusu değişkenler arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgulanmıştır. Bu bulgu, Cihangir, Köksal’a (2019) ait çalışmayı desteklemektedir. Çoban (2017) ise, yapmış olduğu çalışmada, bölgedeki yaşam süresi uzadıkça kültürel miraslar hakkında bilgi düzeyinin arttığı belirtilmektedir. Minneapolis’in farklı mahallelerinde yaşayan yerel halkın miras algılarını belirlemek amacıyla çalışma yapan Sundberg (2016), yaşanan yerdeki sürenin uzunluğu ile mirasa verilen önem arasında güçlü bir ilişki olduğunu, ikamet süresi arttıkça yerel halkın miras algısının da arttığını bulgulamıştır. Dai vd.’ne (2017) ait çalışma bulguları da ikamet süresinin uzunluğu ile kültürel algı arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Yerel Halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan Somut Kültürel Miraslara yönelik “tutum” puanının 88,67 olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, katılımcıların %99,6’sının “olumlu tutum” a sahip olduğu belirlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında katılımcıların kültürel mirasın tarihi açıdan korunması ve yaşatılmasına yönelik olumlu tutumlarının olduğu görülmektedir. Ayrıca, olumsuz tutum anlamı içeren ifadelerle katılımın düşük düzeyde olması katılımcıların kültürel mirasa yönelik olumlu tutum içinde olduklarının bir başka göstergesidir. Güneş, Alagöz (2018), Demirbulat vd. (2015), Günden (2021), Curtis, Seymour (2004) ve Arıkan’a (2012) ait çalışmalar, mevcut çalışma ile benzer bulgular içermektedir.

Araştırmada, katılımcıların “UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde Yer Alan Somut Kültürel Miraslara Yönelik Tutum Boyutları” ile “cinsiyet” değişkenleri arasında bir farklılık olup olmadığı tespit etmek amacıyla t-testi ile analiz yapılmış ve analiz sonucunda kültürel mirasa yönelik tutumlarda cinsiyet faktörünün belirleyici olmadığı bulgulanmıştır. Bu bulgu; Arıkan (2012), Polat (2018), Güneş, Alagöz (2018), Akkuş, Akkuş (2020), Grmuşa vd. (2020) ve Günden’in (2021) çalışmalarından elde edilen bulguyu desteklemektedir. Literatürde kültürel mirasa yönelik tutum ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark tespit edilen çalışmalar da mevcuttur. You vd., (2014) kültürel miras koruma faaliyetlerine katılma tutumlarını sorguladığı çalışmasında, erkek katılımcıların kadınlara nazaran daha güçlü tutuma sahip olduklarını bulgulamıştır. SOKÜM’e yönelik tutumları farklı değişkenler aracılığı ile belirlemeye çalışan Gürel, Çetin (2020) ise, SOKÜM tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında tespit ettiği anlamlı farklılığın kadın katılımcılar lehine olduğunu bulgulamıştır.

Yerel halka ait “UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde Yer Alan Somut Kültürel Miraslara Yönelik Tutum Boyutları” ile “medeni durum” değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin yapılan analiz sonucunda tek faktörde anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Bu bulguya göre, “bekâr” katılımcıların “evli” katılımcılara oranla Arkeologların yaptığı kazıların nasıl yapıldığını yakından görmek ve daha önce görmedikleri destinasyonlarda tarihi binaları görmek istedikleri ve müzeleri eğlenceli buldukları ile ilişkili olarak olumlu tutum davranışları gösterme eğiliminde oldukları görülmektedir.

Katılımcıların “UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde Yer Alan Somut Kültürel Miraslara Yönelik Tutum Boyutları” ile “yaş” değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığına yönelik yapılan analiz sonucunda, anlamlı farklılığın “Somut Kültürel Mirasa Yönelik Davranışsal Tutum” faktöründe yer alan “21-30” ve “41-50” yaş aralığındaki katılımcılar arasında olduğu tespit edilmiştir. Literatüre

bakıldığında söz konusu değişkenlere yönelik farklı bulgular elde edildiği görülmüştür. Günden (2021)'in ve Akkuş, Akkuş'un (2020) çalışmasından elde edilen bulgular mevcut çalışma bulguları ile örtüşmekte iken, Grmuša vd. (2020), yaptıkları çalışmada daha yaşlı katılımcıların kültürel mirasa yönelik daha olumlu tutuma sahip olduklarını bulgulamışlardır. Güneş, Alagöz'ün (2018) çalışması ise, somut kültürel mirasa yönelik tutumlar ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığını söylemektedir.

Katılımcıların UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik tutum boyutlarının eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla yapılan analiz sonucunda her üç faktörde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. "Somut Kültürel Mirasa Yönelik Duygusal Tutum" faktörüne "lise" mezunu katılımcıların "lisans" mezunu katılımcılara oranla; "Somut Kültürel Mirasa Yönelik Bilişsel Tutum" ve "Somut Kültürel Mirasa Yönelik Davranışsal Tutum" faktörlerine ise, "lisansüstü" mezunu katılımcıların "lise" mezunu katılımcılara oranla daha çok katıldıkları belirlenmiştir. Bu bulgular yüksek eğitim seviyesine sahip yerel halkın kültürel miras tutumlarının yüksek seviyede olduğunu göstermektedir ve istenilen bir sonuçtur. You vd. (2014) ve Grmuša vd. (2020) ait çalışma bulguları mevcut çalışma ile örtüşmekle birlikte Akkuş, Akkuş'un (2020) çalışmasında, eğitim seviyesi arttıkça kültürel miras tutumunun azaldığı belirlenmiştir.

Katılımcıların, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik tutum boyutları ile meslek değişkeni arasında yapılan analiz sonucuna göre "Somut Kültürel Mirasa Yönelik Duygusal Tutum" ve "Somut Kültürel Mirasa Yönelik Bilişsel Tutum" faktörlerinde anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. "Somut Kültürel Mirasa Yönelik Duygusal Tutum" faktöründe yer alan kültürel mirasa yönelik olumsuz tutum göstergeleri olan ifadelerle, herhangi bir işte çalışmayan katılımcıların işçi olarak çalışan katılımcılara oranla daha fazla katılım sağladıkları bulgulanmıştır. Kültürel mirasa yönelik olumlu tutum sergileyen ifadelerinin yer aldığı "Somut Kültürel Mirasa Yönelik Bilişsel Tutum" faktöründe tespit edilen anlamlı farklılığın memur katılımcılar ile öğrenci katılımcılar arasında olduğu tespit edilmiştir. Memur katılımcıların öğrenci katılımcılara kıyasla, kültürel mirasa yönelik daha fazla olumlu tutum sergileme eğiliminde oldukları görülmektedir. Kültürel mirasa ilişkin tutumları belirlerken katılımcıları çalışan ve çalışmayan olarak sınıflandırarak analiz yapan Grmuša vd. (2020), çalışanların kültürel ve tarihi mirasa yönelik tutumlarının işsizlere göre daha olumlu olduğunu bulgulamışlardır. Dizon (2012) yapmış olduğu çalışmada, kültürel miraslara ilişkin öğrenci tutumlarının büyük oranda olumlu olduğunu bulgulanmıştır. Literatürde meslek değişkeninin kültürel miras tutumlarında belirleyici faktör olmadığına dair çalışmalar da mevcuttur (Akkuş, Akkuş, 2020).

Araştırmaya katılan yerel halkın, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik tutum boyutları ile gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre anlamlı bir fark bulgulanmamıştır. Akkuş, Akkuş'un (2020), Cihangir, Köksal (2019) ve Günden (2021)'in çalışmalarından elde edilen bulgular, mevcut çalışma bulguları ile örtüşmekte iken Arkan'ın (2012) çalışmasında somut kültürel mirasa yönelik tutum ile gelir değişkeni arasında yüksek gelire sahip olan katılımcılar lehine anlamlı farklılık tespit edildiği görülmektedir. You vd. (2014) çalışmasında, yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin kültürel mirasın korunmasına yönelik tutumları arasında olası bir doğru orantı olduğunu belirtmektedir.

Katılımcıların, Mersin'de yaşadıkları süre ile UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan somut kültürel miraslara yönelik tutum boyutları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla analiz yapılmış ve "Somut Kültürel Mirasa Yönelik Davranışsal Tutum" faktöründe değişkenler arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Akkuş, Akkuş'un (2020) çalışmasında, kültürel mirasa yönelik tutumların belirlenmesinde bölgede yaşanan sürenin etkili olmadığı belirtilmektedir. İşçi vd. (2018) tarafından yapılan benzer çalışmada, yerel halkın bölgedeki yaşam süresi uzunluğunun bölgede kültürel mirasa yönelik olumlu bir bakışa neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak bu araştırma bulguları, Mersin yerel halkının UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan kültürel miras değerlerine yönelik algı düzeylerinin yüksek olduğu ve söz konusu değerlere yönelik tutumlarının olumlu olduğu yönünde kanıt sunmaktadır. Yerel halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Litesi'nde yer alan kültürel mirasların farkında olmaları, onlara karşı olumlu algıları ve sergileyecekleri olumlu tutumlar, öncelikle yerelde olmak üzere ulusal ve küresel anlamda da büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte, yerel halkın kültürel miras değerlerine yönelik sahiplenici ve korumaya katılımcı davranışlarının belirlenmesi, söz konusu değerlerin gelecek nesillere ulaştırılmasında referans olarak gösterilebilir. Yerel halkın sahip olunan miras varlıklarına ilişkin algı ve tutumlarının dikkate alınacağı girişimler, miras varlıklarının korunmasında yükümlülüğü bulunan yerel halk ve yerel yönetim arasındaki iş birliğini artırmaya yardımcı olacak çabalar olarak kabul edilebilir. Yaşanılan yere

karşı aidiyet hissetme ve derin tarihi bilgiye sahip olma duygusu, orada yaşayan topluluğun sahip oldukları kültürel varlıkları ile uyum içinde olmasına katkı sağlayacaktır. Bu durum eşsiz olma özelliğine sahip kültürel miras varlıklarının gün geçtikçe daha fazla değer görmesine katkı sağlar (Jaafar vd., 2015: 156). Buradan hareketle, yerel halk içerisinde değerlendirilecek öncelikle çocuklar ve gençler olmak üzere her yaş grubundan bireylerin yerel tarihleri hakkında eğitilmesi büyük önem arz etmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular dâhilinde, kültürel miras unsurlarına ilişkin yerel halkın algı ve tutum düzeylerinin geliştirilmesi ve kültürel mirasın korunmasına yönelik yerel stratejiler için şu önerilerde bulunulabilir:

Milli eğitimin örtük programı çerçevesinde, her kademedeki öğrenim gören öğrencilerin ders dışı etkinlikler kapsamında okul gezileri ile UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan kültürel mirasları deneyimlemeleri sağlanabilir. İlgili kurum/kuruluşlar arası iş birliği yapılarak bu gezilerde öğrencilere rehber görevlendirilebilir ve öğrencilerin söz konusu miras varlıkları hakkında uzman kişilerden bilgi almaları sağlanabilir.

Yetişkin eğitimi konusunda eğitim verebilecek kurumların aracılığı ile yerel halkın sahip oldukları değerleri bir rehber gibi tanıtmalarına imkân sağlayacak şekilde eğitilebilmeleri sağlanabilir. Bununla birlikte yerel halka yönelik, kültürel miras değerlerinin tanıtımını destekleyecek olan geleneksel ürünlerin üretimi, sunumu ve pazarlanması konusunda da eğitimler verilebilir.

Gelecekteki araştırmacılar için öneriler ise şu şekildedir;

Bu çalışmada yerel halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Litesi'nde yer alan kültürel miras değerlerine ilişkin algılarına ve tutumlarına odaklanılmıştır. Literatüre bakıldığında konuyla ilgili sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmekte olup farklı bölgelerde yaşayan yerel halkın UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan kültürel miras değerlerine yönelik algı ve tutumlarının belirlenmesi, literatürdeki bu boşluğu doldurmaya katkı sağlayacaktır. Öte yandan, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan kültürel miras değerlerine yönelik, yerel halk dışındaki diğer paydaşların algı ve tutumları da araştırmalara konu olabilir. Ayrıca, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne alınan kültürel miras unsurlarının bulunduğu bölgede yaşayan yerel halk ile uzak çevrede yaşayan yerel halkın ve yabancı turistlerin algı ve tutumlarının karşılaştırılması yapılabilir. Kültürel miras varlıklarının turizm ile ilişkisinden yola çıkılarak, söz konusu kültürel miras değerlerinin bölgeye katkısı, turizm gelişimine yönelik yerel halkın ve yerli ve yabancı turistlerin beklentileri, algıları ve tutumları araştırılarak alandan daha geniş bir yelpazede kanıt toplanabilir.

Kaynakça

- Akkuş, Ç., ve Akkuş, G. (2020). *Yerel halkın kültürel mirası korumaya katılma tutumu ve turizmi destekleme davranışının demografik özelliklerine göre incelenmesi*, Turkish Studies-Social Sciences,15(3): 887-904.
- Akpınar, E. (2007). *Türkiye'nin dünya mirası listesi'ndeki yeri ve yeni bir aday önerisi*, Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(1): 81-106.
- Akpirinç, E. (2019). *Yerel halkın kültürel miras algısı, farkındalığı ve deneyimi: Şanlıurfa örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Arıkan, İ. (2012). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel miras ile ilgili başarı düzeyleri ve tutumlarının bazı değişkenlerle incelenmesi (Adıyaman örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Bahtiyar Karadeniz, C. (2020). *Assessment for awareness and perception of the cultural heritage of Geography students*, Review of International Geographical Education Online,10(1): 40-64.
- Batmaz, N. Y., ve Biçici, G. (2021). *Türkiye'de somut kültürel mirasın korunması üzerine bir alan araştırması: Kırıkkale-Delice örneği*, Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 4(1): 97-110.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Yayınları, Ankara.
- Cheng, M., Wong, I. A., ve Liu, M. T. (2013). *A cross-cultural comparison of world heritage site image: The case of Hue*, Tourism Analysis, 18(6): 707-712.
- Cihangir, M., ve Köksal, S. (2019). *Gençliğin kültürel miras algısı: Osmaniye yöresi için ankete dayalı bir değerlendirme*, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 6(4): 266-277.
- Cuccia, T., Guccio, C., ve Rizzo, I. (2016). *The effects of UNESCO World Heritage List inscription on Tourism destinations performance in Italian regions*, Economic Modelling, 53: 494-508.

- Curtis, R., ve Seymour, C. (2004). *Louisiana heritage education program and heritage in the classroom: Children's attitudes toward cultural heritage*, University of Northern Iowa Journal of Social Studies Research, 28(2): 20-24.
- Çağlar, Z., ve Doğan, M. (2018). *UNESCO dünya miras listelerinin turizm arzına etkisi: Diyarbakır örneği*. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 6(3): 455-471.
- Çoban, S. (2017). *Mardin'de yaşayan yetişkinlerin tarihi ve kültürel mirasa ilişkin bilinçlilik durumu*, Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dai, L.; Wang, S.; Xu, J.; Wan, L., ve Wu, B. (2017). *Qualitative analysis of residents' perceptions of Tourism impacts on historic districts: A case study of Nanluo guxiang in Beijing, China*, Journal of Asian Architectural Build. Eng., 16: 107-114.
- Demirbulat, Ö., Saatçı, G., ve Avcıkurt, C., (2015). *Bursa'nın somut kültürel varlıklarına yönelik öğrencilerin algıları: Harmancık MYO örneği*, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 12: 62-86.
- Dizon, J.T., Calderon, M.M., Sajise, A.J.U., Andrada, R.T., ve Salvador, M.G. (2012). *Youths' perceptions of and attitudes towards the ifugaoriceterraces*, Journal of Environmental Science and Management, 15(1): 52-58.
- Ekinci, O. (2003). *Kültürel ve doğal mirasın korunması* (Eds. G. Tarı), Kültürel Açından Avrupa Birliğine Yaklaşım Sempozyumu (ss. 233-242, Ofset Filmcilik Matbaacılık, İstanbul.
- Emre, G. (2017). *Kültürel Mirasın Korunması* (e-kitap). İstanbul Üniversitesi. Erişim adresi: http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kulturelmiras_ao/kmkorunmasi.pdf, Erişim Tarihi: 1 Nisan 2021.
- Ginzarly, M., ve Srour F.J. (2021). *Unveiling children's perceptions of World Heritage Sites: a Visual and qualitative approach*, International Journal of Heritage Studies, 27: 1324-1342.
- Gunjić, L. (2017). *Local perceptions of cultural heritage and tourism development-Case study Bač, Serbia*, Ge-conservación, 11:57-62.
- Grmuša, M., Šušnjarić, S., ve Tanović, M. L. (2020). *The attitudes of the local population toward the importance of cultural and historical heritage*, Journal of the Geographical Institute "Jovan Cvijić" SASA, 70(3): 299-307.
- Günden, B. (2021). *Yükseköğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları ile kültürel miras kavramına ilişkin metaforik algıları üzerine bir çalışma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Güneş, E., ve Alagöz, G. (2018). *Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kültürel Miras Tutumları Üzerine Bir Araştırma*, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(29): 753-777.
- Gürel, D., ve Çetin, T. (2019). *Intangible cultural heritage attitude scale: Validity and reliability study*. Bartın University Journal of Faculty of Education, 8(1): 82-102.
- Hu, J., Feng, X., Zhang, M., ve Luo, J. (2019). *Study on the authenticity perception of intangible cultural heritage*, Current Urban Studies, 7: 35-58.
- İşçi, C., Güzel, B., ve Ataberk, E. (2018). *Mekâna ve yerel halka bağlılık, kültürel mirasa yönelik tutumu etkiler mi?*, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(40): 583-606.
- Jaafar, M., Noor, S. M., ve Rasoolimanesh, S. M. (2015). *Perception of young local residents toward Sustainable conservation programmes: A case study of the leng gong world cultural heritage site*, Tourism Management, 48: 154-163.
- Jimura, T. (2011). *The impact of world heritage site designation on local communities-A case study of Ogimachi, Shirakawa-mura, Japan*, Tourism Management, 32(2): 288-296.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*, (2. bs.), Asil Yayın, Ankara.
- Keskin, M., Saçlı, Ç., ve Efe, D. (2020). *Turizm öğrencilerinin Hatay ili somut kültürel miras değerine yönelik algıları: İskenderun Teknik Üniversitesi örneği*, Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2): 335-343.
- Kendir, H. (2020). *Turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin kültürel miras algılarının belirlenmesi*, Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 4(3): 2296-2310.
- Lim, Y. M., Khoo, S. L., ve Ch'ng, K. S. (2014). *Residents perspectives towards conservation in George Town world heritage city: A Post-UNESCO Listing Scenario*, Journal of Urban & Regional Analysis, 6(2): 161-180.
- Mannaa, M.T. (2020). *Residents' perceptions of the impacts of tourism development: Empirical Evidence from UAE*. International Journal of Heritage, Tourism and Hospitality, 4(1): 52-66.
- Okuyucu, A., ve Somuncu, M. (2012). *Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında*

- yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi: Osmaneli ilçe merkezi örneği. Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi, 4(1): 37-51.
- Pehoiua, G., ve Sencovicib, M. (2016). *Built Cultural Heritage. Perceptions, Attitudes and Opinions Met Among the Population of Dâmbovita County (Romania)*, In WLC 2016 World LUMEN Congress.
- Pekerşen, Y., Güneş, E., ve Seçuk, B. (2019). *Kültürel miras turizmi değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliği kapsamında yerel halkın tutumu: Cumalı kızık örneği*, Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 3(3), 350–368.
- Polat, S. (2018). *The attitudes and awareness of the teacher candidates about cultural heritage*. World Journal of Education, 8(5):49-62.
- Remoaldo, P. C., Ribeiro, J. C., Vareiro, L., ve Santos, J. F. (2014). *Tourists' perceptions of world Heritage destinations: The case of Guimaraes (Portugal)*, Tourism and Hospitality Research, 14(4): 206-218.
- Röll, V., ve Meyer, C. (2020). *Young people's perceptions of world cultural heritage: Suggestions for a Critical and reflexive world heritage education*, Sustainability, 12(20): 8640.
- Sekban, F.S. (2019). *Kentsel kültürel miras alanlarında alan yönetimi deneyimleri ve yerle özgü koruma yönetim model önerisi: Kastamonu tarihi şehir merkezi örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Shankar, B., ve Swamy, C. (2013). *Creating awareness for heritage conservation in the city of my sore: Issues and policies*, International Journal Of Modern Engineering Research (IJMER), 3(2): 698-703.
- Sundberg, M. (2016). *Heritage perceptions: A Study of South west minneapolis*. Erişim Adresi: <https://hdl.handle.net/11299/182114>. Erişim Tarihi: 1 Nisan 2021.
- Uzun, G. (2020). *Kültürel mirasın korunması konusunda yerel halkın tutumları: Assos örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Ürün, Ş. (2016). *Dünya kültürel ve doğal mirasın korunmasına dair sözleşme: doğal miras alanları başvuru, adaylık ve değerlendirme süreçleri*, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, Ankara.
- Vatan, A., ve Zengin, B. (2015). *Söğüt İlçesi'nde kültürel miras ve yerel halkın turizme bakış açısı*, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(10): 634-650.
- Yazıcıoğlu, Y., ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yeşilbursa, C. C. (2011). *Sosyal bilgilerde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilbursa, C.C. (2013). *Altıncı sınıfın yerleştirmek için mirasa yönelik kullanım*, Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 21(2): 405-420.
- You, W.B., He, D.J., Hong, W., Liu, C., Wu, L.Y., Ji, Z.R., ve Xiao, S.H. (2014). *Local people's perceptions of participating in conservation in a heritage site: A case study of the Wuyishan Scenery District cultural and natural heritage site in southeastern China*, Natural Resources Forum, 38(4) 296-307.